

UIT DE FLORA VAN LIMBURG

AFLEVERING 37

J. Cortenraad & T.J.D. Mulder, Postbus 5700, Maastricht

Deze aflevering bevat waarnemingen van min of meer bijzondere planten uit de jaren 1990 - 1993. Voorzover er geen atlasbloknummers zijn vermeld zijn deze op te vragen uit Inventar-bestanden met flora-gegevens van het Genootschap of na te zoeken in het archief van de Plantenstudiegroep. Nieuwe meldingen van bijzondere vondsten kunt U zoals altijd doorgeven aan de secretaris van de Plantenstudiegroep, dhr. E. Blink te Gronsveld.

RIVIERFONTEINKRUID

(*Potamogeton nodosus*)

Tussen Venlo en Velden in de Maas met Sche-defonteinkruid (*Potamogeton pectinatus*), ca. 3 m van de oever (5-7-1990, L. Sporenberg). Een verdere uitbreiding naar het noorden van deze inmiddels in Zuid- en Midden-Limburg in de gestuwde delen van de Maas vrij algemene soort.

PUNTIG FONTEINKRUID

(*Potamogeton mucronatus*)

In afgerasterde poel westelijk van de Her-

mansbeek bij klein bronbeekje (voorjaar 1989, L. Sporenberg).

De eerste vondst in Zuid-Limburg van deze in geheel pleistoceen Nederland zeldzame plant. Na 1950 is ze niet ver ten westen van Weert gevonden. In laag-Nederland, met name Zuid-Holland, is de plant na 1950 sterk vooruitgegaan.

BOCHTIG LOOK

(*Allium zebdanense*)

Enige tientallen exemplaren onder bomen langs de weg Swalmen-Beesel (58-35-41, 1987 tot en met 1992, J. Cortenraad).

Deze plant is met name in de duinen op een aantal plaatsen ingeburgerd.

VELDGERST

(*Hordeum secalinum*)

Op vrij veel plaatsen in Kamgrasweiden tussen Mamelis (bij Vijlen) en Wittem (62-33-24/25 en 62-34-31, zomer 1991, Provincie Limburg).

Deze vooral in laag-Nederland en in het Rijn-systeem voorkomende soort is behalve in het noordelijke Maasdal in Limburg zeer zeldzaam. Waarschijnlijk wordt ze in Limburg en met name in het zuiden ook wel over het hoofd gezien.

RIJSTGRAS

(*Leersia oryzoides*)

Itteren, op oevers van ondiepe grindplas, enige tientallen (61-18-13, 5 september 1992, J. Cortenraad).

Buggenum, op oever van de grindplas in de

Bouxweerd, enkele exemplaren (58-34-44, augustus 1992, J. Geraedts).

Eysden, in oeverzone oude Maasarm op diverse plaatsen, vele tientallen (61-38-53, augustus 1992, J. Cortenraad en N. Dickhaut). Deze thans in Nederland zeer zeldzame soort komt met name bij Oost-Maerland al jaren op een aantal plaatsen in flinke aantallen voor. In het Maasdal lijken vooral in het Middenlimburgse grindplassengebied vele potentiële groeiplaatsen voorhanden te zijn. Bij het herkennen van deze plant is het soms geheel of gedeeltelijk verborgen blijven van de bloeiwijze in de bladschede een probleem. Hierdoor wordt ze makkelijk over het hoofd gezien.

GEELRODE NAALDAAR

(*Setaria pumila*, zie figuur 1).

Enkele exemplaren op drooggevalle Maas-oever zuidelijk van Obbicht (60-31-43, 25-8-1990, Plantenstudiegroep)

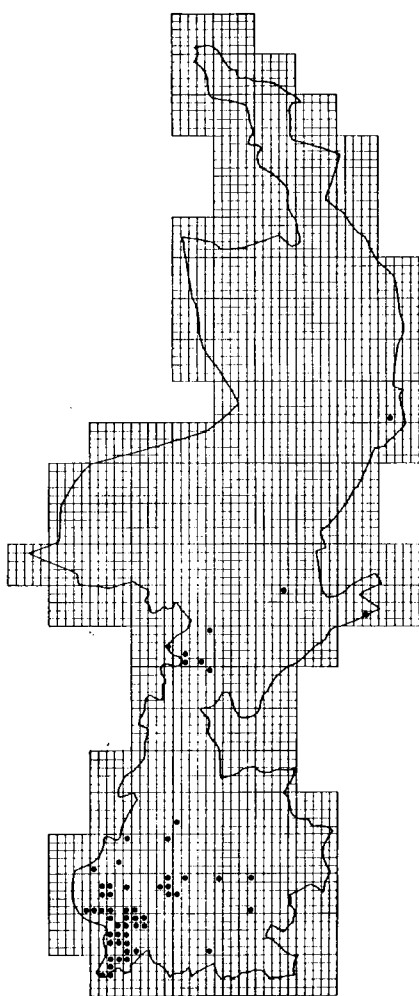
Een tiental exemplaren op de drooggevalle oever van een klein, ondiep grindgat ten noorden van Itteren, in een vegetatie gedomineerd door Tandzaad- en Duizendknoop-



FIGUUR 1. De Geelrode naaldaar (foto: J.H.P. Cortenraad).



FIGUUR 2. Trosgerst (foto: J.H.P. Cortenraad).



FIGUUR 3. De huidige verspreiding van de Kransnaalbaar in Limburg (gegevens Provincie Limburg en Plantenstudiegroep).

soorten (61-18-13, september 1992, Plantenstudiegroep).

Deze plant is in Nederland vooral bekend van ruderaal plaatsen en zandige akkers. De laatste jaren wordt ze meer en meer gevonden op droogvallende oevers aan beide zijden van de Grensmaas.

De groeiplaatsen langs de Grensmaas hebben een meer natuurlijk karakter dan de groeiplaatsen in akkers en bijvoorbeeld op spoorterreinen.

KRANSNAALDAAR, TROSGIERST EN DRAADGIERST

(*Setaria verticillata*, *Setaria italica* (figuur 2) en *Panicum capillare*)

Vanaf het eind van de jaren tachtig is er een duidelijke toename te constateren van vindplaatsen van Kransnaalbaar in Zuid-Limburg. Ook in Midden-Limburg wordt deze plant meer gevonden. Het overgrote deel van de nieuwe groeiplaatsen bevindt zich in maïsak-

kers, waar de plant meestal in grote aantallen voorkomt. Bijgaand kaartje (figuur 3) geeft de verspreiding weer vanaf ongeveer 1980. Meer dan de helft van de waarnemingen is gedaan in de jaren 1992 en 1993. De soort stond tot voor kort als zeer zeldzaam te boek. Het enige bestendige voorkomen in Nederland bevond zich in het Maasdal ten zuiden van Maastricht.

Figuur 4 geeft de verspreiding weer van twee andere grassen die in Zuid-Limburg in 1992 en 1993 in maïsakkers zijn gevonden, Trosgierst en Draadgiert. De Trosgierst, nauw verwant aan en mogelijk ontstaan uit de Groene naalbaar (*Setaria viridis*), is oorspronkelijk afkomstig uit Oost-Azië, waar hij ooit voor menselijke consumptie geteeld werd. Hij is vermoedelijk in de 17e eeuw uit China naar Europa overgebracht. In Zuid-Europa wordt de plant ook nu nog geteeld als vogelvoer.

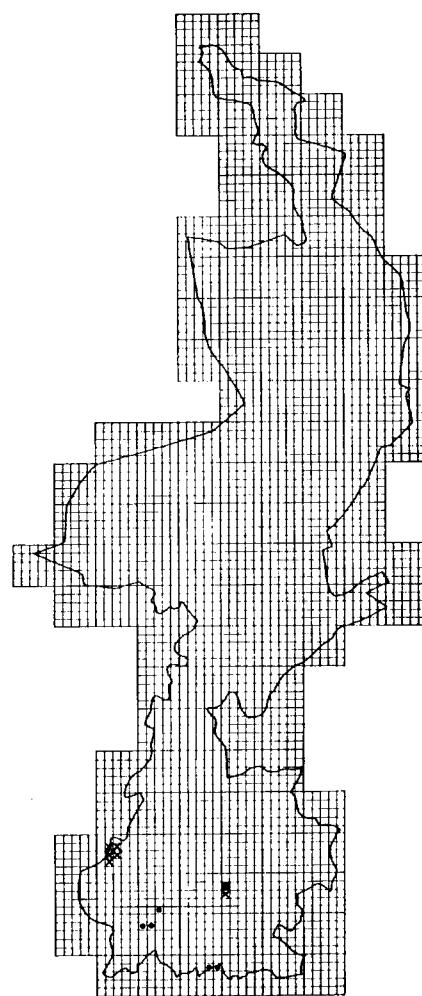
In Oost-Gelderland is de plant ook in maïsakkers waargenomen. In de literatuur wordt de plant tot nu toe niet vermeld als akkeronkruid, maar vooral als aangevoerde plant of opgeslagen uit gemorst vogelzaad evenals Pluimgierst (*Panicum miliaceum*).

Overigens vindt men in maïsakkers alleen een vorm, die gekenmerkt wordt door aartjesborstels die vijf tot acht maal langer zijn dan het aartje. Deze vorm staat waarschijnlijk het dichtst bij Groene naalbaar.

De Draadgiert is oorspronkelijk afkomstig uit Noord-Amerika en is in bijvoorbeeld Frankrijk en Italië ingeburgerd, niet alleen in maïsakkers, maar ook op zandige oevers van en zandbanken in grote rivieren als de Loire en de Allier. De plant wordt wel gekweekt als siergewas vanwege de wijd uitstaande, sterk vertakte pluim.

Bovenstaande drie grassen nemen alle min of meer dezelfde standplaats in. In maïsakkers staan ze vooral aan de randen, waarbij Kransnaalbaar en Draadgiert met iets minder licht en warmte toe kunnen dan Trosgierst en daardoor iets verder in de maïscultures binnendringen. Overigens komen verwante grassen als Glad en Harig vingergras (*Digitaria ischaemum* resp. *D. sanguinalis*), Groene naalbaar en meest van al de zeer algemene Hanepoot (*Echinochloa crus-galli*) eveneens in maïsakkers voor; de eerste drie hebben een duidelijke voorkeur voor lichte, min of meer zure grondsoorten.

De laatste nieuwkomer in dit gezelschap is de uit Noord-Amerika afkomstige Kale gierst (*Panicum dichotomiflorum*) die in Noord-



FIGUUR 4. De huidige verspreiding van de Trosgierst en Draadgiert in Limburg (gegevens J. Cortenraad).

x = Trosgierst
· = Draadgiert
• = Beide soorten waargenomen

Duitsland en Oost-Gelderland op diverse plaatsen gesignaleerd is.

Deze soort - met een eveneens sterk vertakte en wijd uitstaande pluim - heeft in tegenstelling tot de lang behaarde bladscheden van de Draadgiert kale bladscheden. Bovendien bereikt de Kale gierst een aanzienlijk grotere lengte: tot 2 m, terwijl de Draadgiert niet verder reikt dan ca. 1 m.

Dat deze grassen zich in maïsakkers kunnen vestigen is vooral te danken aan het feit dat ze een met maïs vergelijkbare levenscyclus hebben. Hierdoor is bestrijding moeilijk.

De introductie in ons land van de tot nog toe uitheemse soorten vindt plaats via mest afkomstig van vee dat met geïmporteerd veevoer gevoerd is. Eenmaal geïntroduceerd vindt verdere verspreiding vooral plaats door oogstmachines. Een verdere toename is voor de hand liggend.